

3. Величко Л.П., Вороненко Т.І. Методичний коментар. Вивчення хімії в загальноосвітніх навчальних закладах у 2017/2018 навчальному році з урахуванням змін у навчальних програмах. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/714772/1/method_comm.pdf (дата звернення: 17.10.2025).

4. Григорович О. В. Модельна навчальна програма "Хімія. 7-9 класи" для закладів загальної середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Pryrodnycha.osvitnya.haluz.2023/Khimiya.79.klas.Hryhorovych.29.12.2023.pdf> (дата звернення: 17.10.2025).

5. Найдан В.М., Грабовий А.К. Використання засобів навчання на уроках хімії: Посібник для вчителя. Київ: Рад. школа., 1988. 218 с.

6. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. 2016. 40 с. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 17.10.2025).

Гавриленко Т. Л.,

УДК 37.015.31(092)Монтессорі:791.43(045)

д-р пед. наук, професор,
старший науковий співробітник
відділу педагогічного
джерелознавства та біографістики,
Державна науково-педагогічна бібліотека
України імені В. О. Сухомлинського, м. Київ

ОБРАЗ МАРІЇ МОНТЕССОРІ У СУЧАСНОМУ КІНЕМАТОГРАФІ

У сучасному світі зростає інтерес до педагогічних ідей, що ґрунтуються на гуманістичному підході, індивідуалізації навчання й розвитку творчого потенціалу дитини. Саме тому постать Марії Монтессорі – видатної італійської педагогині, лікарки, філософині – знову привертає увагу науковців, освітян і митців. Її педагогічна система продовжує вивчатися і практично впроваджуватися у багатьох країнах світу – від Італії, Франції, Німеччини та Великої Британії до США й Японії [1]. Спадщина Марії Монтессорі також є предметом наукового зацікавлення й педагогічної спільноти України. Так, науковими співробітниками

Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В.О. Сухомлинського підготовлено унікальне видання – біобібліографічний покажчик "Марія Монтессорі (1856–1940)", що систематизує основні праці педагогині та дослідження зарубіжних й українських учених про її життя, творчість і педагогічні погляди [2]. Ідеї Марії Монтессорі покладені в основу сучасних освітніх технологій, орієнтованих на самостійну діяльність дитини, розвиток її критичного мислення та емоційного інтелекту. Це свідчить про визнання Марії Монтессорі як однієї з ключових постатей світової педагогіки, чиї ідеї залишаються актуальними й у XXI столітті.

Водночас малодослідженим аспектом є образ Марії Монтессорі у мистецтві, зокрема в кінематографі – потужному засобі впливу на суспільну свідомість, що здатен не лише популяризувати педагогічні ідеї, а й розкрити глибоко людський, емоційний вимір постаті видатної вченої.

Проаналізуємо франко-італійський художній фільм "Maria Montessori" (оригінальна назва – "La Nouvelle Femme" – "Нова жінка"), знятий французькою письменницею, режисеркою та продюсеркою Леа Тодоров і презентований на Цюрихському фестивалі у жовтні 2023 р. [3]. У березні 2024 р. стрічка вийшла в прокат у французьких, німецьких та австрійських кінотеатрах і стала однією з перших масштабних кінематографічних спроб осмислення життя й педагогічної спадщини видатної вченої. У центрі сюжету – ранній період діяльності Марії Монтессорі, коли вона, як одна з перших жінок-лікарів Італії, починає працювати з дітьми, які мають інтелектуальні та фізичні особливості розвитку. Саме в цей час формується її новаторське бачення дитини як активного суб'єкта навчання.

У фільмі показано, як Марія Монтессорі долає упередження консервативного суспільства, стикається з академічними бар'єрами та водночас відкриває революційну педагогічну істину: кожна дитина має природне прагнення до пізнання. Сцени роботи педагогині з дітьми передають глибокий гуманізм її методу – від спостереження за поведінкою дітей до створення "підготовленого середовища", у якому вони навчаються через досвід і свободу вибору.

Особливої уваги заслуговує феміністичний вимір стрічки: Марія Монтессорі показана як "нова жінка" – науковиця, мати, педагогиня, яка поєднує в собі силу розуму і глибоку емпатію. Через цю оптику фільм не лише реконструює біографію вченої, а й порушує важливі соціальні питання: боротьбу жінок за право на освіту, наукову діяльність, самореалізацію поза межами сім'ї.

Уведення вигаданого персонажа – акторки Лілі д'Аленжі, матері дитини з особливими потребами, – виконує важливу драматургічну функцію: цей образ

підкреслює взаємозв’язок між мистецтвом і педагогікою, показуючи, як завдяки творчості, співпереживанню та любові можна змінювати світогляд і виховання. Такий художній прийом надає фільму емоційної глибини та робить історію ближчою сучасному глядачеві.

Візуально стрічка вирізняється стриманою, лаконічною естетикою, що наголошує на простоті середовища, де відбувається навчання дітей. Кожна деталь – світло, кольори, предмети, навіть погляди дітей – передає сутність підходу Марії Монтессорі: гармонію, спокій, концентрацію, радість пізнання. Завдяки цьому кінематографічному втіленню педагогічна система постає не лише як методика, а як цілісна філософія життя, заснована на повазі до дитини.

Отже, образ Марії Монтессорі у художньому фільмі "Maria Montessori – La Nouvelle Femme" постає глибоким і багатовимірним – це жінка-науковиця, педагогиня, мати, реформаторка, яка випередила свій час. Її ідеї – свобода, самостійність, любов до дитини – завдяки кінематографічній мові є частиною культурного діалогу між минулим і сучасністю. Стрічка про видатну вчену є не лише біографічною драмою, а й культурно-педагогічним феноменом, що повертає глядача до витоків сучасної освіти. Вона спонукає замислитися над тим, що справжня педагогіка починається з любові й довіри до дитини. Окрім того, фільм виконує важливу культурну функцію – популяризує постать Марії Монтессорі серед широкої аудиторії, роблячи її ближчою, зрозумілішою та надихаючою для сучасного покоління.

Список використаних джерел

1. Марія Монтессорі (1870–1952): біобібліогр. покажч. / упоряд.: Березівська Л.Д., Гавриленко Т.Л., Дурдас А.П., Лапаєнко С.В., Якобчук Н.О., Павленко Т.С., Демида Є.Ф. Вінниця: ТВОРИ, 2025. 354 с.
2. Durdas A., Havrylenko T. Maria Montessori’s Pedagogical Legacy (1870–1952): Linguistic and Cultural Contexts. *Науково-педагогічні студії*. 2025. № 9. С. 70-79.
3. Maria Montessori: Offizielle Film-Website des deutschen Verleihs. URL: <https://maria-montessori-film.de>.

